

13. 2. 2019

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Stručně k zakročovací povinnosti zaměstnance

Dle § 249 odst. 1 zákona č. [262/2006](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „zákoník práce“) je zaměstnanec povinen počínat si tak, aby nedocházelo k majetkové újmě (škodě), nemajetkové újmě ani k bezdůvodnému obohacení. V případě, že hrozí škoda či nemajetková újma je povinen na ni upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance. Zakročovací povinnost je zakotvena v odst. 2 téhož ustanovení, když je zaměstnanec povinen zakročit, je-li k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli neodkladně třeba zákrok (nebrání-li mu v tom důležitá okolnost, případně pokud tím vystaví vážnému ohrožení sebe nebo ostatní zaměstnance, popřípadě osoby blízké) učinit.

Cílem tohoto článku je stručné zamyšlení nad právní úpravou této prevenční a zejména zakročovací povinnosti.

Právní úprava nastíněná výše vychází de facto z právní úpravy zákona č. [65/1965](#) Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších právních předpisů (dále jen „SZP“), a to konkrétně z § 171 SZP, když oproti této předchozí právní úpravě obsahuje současný zákoník práce rozšíření o povinnosti zaměstnance v souvislosti s možnou nemajetkovou újmu - je povinen si počínat tak, aby k ní nedocházelo, případně je povinen její hrozbu ohlásit nadřízenému vedoucímu zaměstnanci. Autoři článku si v souvislosti s povinností upozornit nadřízeného vedoucího zaměstnance kladou otázku, zdali má zaměstnanec povinnost upozorňovat také na hrozbu vzniku bezdůvodného obohacení, když tuto povinnost mu zákon explicitně neukládá (má pouze povinnost počínat si tak, aby ke vzniku nedocházelo). Další podstatnou otázkou je také rozsah zakročovací povinnosti, když zákon explicitně zakotvuje povinnost zakročit v definovaných případech k odvrácení škody hrozící zaměstnavateli, nikoliv však už k odvrácení hrozící nemajetkové újmy zaměstnavateli, či snad proti hrozícímu bezdůvodnému obohacení vzniknuvšímu v neprospěch zaměstnavatele.

K rozdílu mezi odpovědností za škodu a bezdůvodným obohacením si dovoluji autoři tohoto příspěvku odkázat na již uvedené: *„Rozdíl mezi odpovědností za škodu a bezdůvodným obohacením spočívá v tom, že zatímco předpokladem odpovědnosti za škodu je vznik újmy v důsledku protiprávního jednání škůdce bez ohledu na to, zda se sám nějak obohatil, předpokladem vzniku bezdůvodného obohacení je újma jednoho v důsledku obohacení druhého. Pokud k obohacení došlo v důsledku protiprávního jednání obohaceného a vztahy odpovědnosti za škodu a za bezdůvodné obohacení by měly vzniknout mezi týmiž subjekty, obecné pravidlo zmíněné v úvodu se nepochybně uplatní. Jsou-li splněny podmínky k odnětí obohacení škůdci z titulu náhrady škody, právní úpravu bezdůvodného obohacení aplikovat nelze.“*[1]

Zákoník práce tedy jasně rozlišuje škodu[2] (jako újmu na majetku), nemajetkovou újmu a

bezdůvodné obohacení, když předpoklady pro jejich vznik se liší (viz výše). Bližší vymezení a předpoklady vzniku lze obecně nalézt v zákoně č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“).

V tomto směru lze tedy uvést, že ust. § 249 zákoníku práce klade na bedra zaměstnanců povinnost si počínat tak, aby nedocházelo ke **všem třem výše vymezeným negativním stavům** (a to nejen v neprospěch zaměstnavatele), oznámit hrozbu již mají pouze ve vztahu ke dvěma z nich (**škodu a nemajetkovou újmu** - avšak opět v neprospěch kohokoliv) a zakročit musí pouze ve vztahu k jedné z nich (hrozící vznik **škody** zaměstnavateli).

Podle názoru autorů tohoto článku by však měl mít zaměstnanec povinnost zakročit nejen v případě zaměstnavateli hrozící škody, avšak také v případech hrozící nemajetkové újmy na straně zaměstnavatele, či v případech hrozby vzniku bezdůvodného obohacení (pokud to po něm lze vzhledem ke konkrétní časové a místní situaci rozumně požadovat), neboť je zaměstnanec povinen v souladu s § 301 písm. d) zákoníku práce *řádně hospodařit s prostředky svěřenými mu zaměstnavatelem a **střežit a ochraňovat majetek zaměstnavatele před poškozením, ztrátou, zničením a zneužitím** a nejednat v rozporu s oprávněnými zájmy zaměstnavatele.*[3] Stejně tak z uvedeného ustanovení vyplývá, že by měl mít zaměstnanec povinnost ohlásit možnou hrozbu vzniku bezdůvodného obohacení na úkor zaměstnavatele, neboť tím zaměstnanec plní svou povinnost ochraňovat majetek svého zaměstnavatele před zneužitím (konkrétně před jeho možným zmenšením).

Ačkoliv český právní řád nezná pojem loajality zaměstnance ve vztahu k zaměstnavateli, jedná se o uznávaný princip vyplývající zejména z výše zmíněného ustanovení § 301 písm. d) zákoníku práce a podle názoru autorů tohoto článku tato loajalita zahrnuje i aktivní jednání (pokud to po něm lze vzhledem ke konkrétní situaci rozumně požadovat) zaměstnance v případech, kdy hrozí zneužití majetku zaměstnavatele (a to z jakéhokoliv titulu - nejen v důsledku protiprávního jednání škůdce).

S ohledem na vše uvedené výše mají tedy autoři tohoto článku za to, že tato problematika by měla být dále odborně diskutována, neboť pokládají stávající úpravu ustanovení § 249 zákoníku práce za nedostatečnou.

Mgr. Milan Jelínek,
advokátní koncipient

JUDr. Lenka Příkazská,
advokátka

[HSP & Partners advokátní kancelář v.o.s.](#)

Vodičkova 710/31
110 00 Praha 1

Tel.: +420 734 363 336
e-mail: ak@akhsp.cz

[1] Mgr. Jan Pořízek. Vztah odpovědnosti za škodu a odpovědnosti za bezdůvodné obohacení. Zdroj: EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

[2] Pozn. autorů: Tuto dokonce zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

z nám nepochopitelných důvodů definuje jako újmu na jmění.
[3] § 301 písm. d) zákoníku práce

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [„Za každou kauzou je živý příběh“](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Spoluvlastnictví a správa společné věci](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. – zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)
- [Promlčení zápůjčky bez určení splatnosti v judikatuře Nejvyššího soudu](#)
- [Rozvod s mezinárodním prvkem a související otázky péče o děti a výživného](#)
- [Příkaz a příkaz na místě v přestupkovém řízení vedeném orgány inspekce práce](#)
- [Letiště a letecké stavby](#)